

2000120032
8610; 8709; 9310

Landsvirkjun
Björn Stefánsson, deildarstjóri virkjanadeildar
Háaleitisbraut 68
103 Reykjavík

Reykjavík, 17. október 2001
/ÞFP

Efni: Norðlingaölduveita sunnan Hofsjökuls. Ákvörðun um tillögu að matsáætlun

Í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum er hér kynnt niðurstaða Skipulagsstofnunar um tillögu Landsvirkjunar að matsáætlun um Norðlingaölduveitu sunnan Hofsjökuls.

Skipulagsstofnun barst með bréfi Landsvirkjunar dags. 11. september 2001 tillaga fyrirtækisins að matsáætlun:

Landsvirkjun, Norðlingaölduveita sunnan Hofsjökuls. Mat á umhverfisáhrifum. Tillaga að matsáætlun. VSÓ, VBB VIAK. 11. september 2001.

Skipulagsstofnun leitaði umsagnar til eftirtalinna aðila um tillögu framkvæmdaraðila í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum: Ásahrepps, Gnúpverjahrepps, Ferðamálaráðs Íslands, Hafrannsóknastofnunarinnar, Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytis, Landgræðslu ríkisins, Náttúruverndar ríkisins, Orkustofnunar, Samvinnunefndar miðhálandis, veiðimálastjóra, Þjóðhagsstofnunar og Þjóðminjasafns Íslands.

Skipulagsstofnun kynnti tillöguna einnig með fréttatilkynningu og á heimasíðu stofnunarinnar.

Skipulagsstofnun bærust umsagnir frá eftirtöldum aðilum: Ásahreppi með bréfi dags. 9. október 2001, Gnúpverjahreppi með bréfi dags. 1. október 2001, Ferðamálaráði Íslands með bréfi dags. 3. október 2001, Hafrannsóknastofnuninni með bréfi dags. 5. október 2001, Heilbrigðiseftirliti Suðurlands með bréfi dags. 8. október 2001, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti

með bréfi dags. 2. október 2001, Landgræðslu ríkisins með bréfi dags. 28. september 2001, Náttúruvernd ríkisins með bréfi dags. 27. september 2001, Orkustofnun með bréfi dags. 18. september 2001, Samvinnunefnd miðhálandis með bréfi dags. 28. september 2001, veiðimálastjóra með bréfi dags. 2. október 2001, Þjóðhagsstofnun með bréfi dags. 3. október 2001 og Þjóðminjasafni Íslands með bréfi dags. 4. október 2001.

Athugasemdir bárust frá áhugahópi í Gnúpverjahreppi um verndun Þjórsárvera með tölvupósti dags. 28. september 2001, Fuglaverndarfélagi Íslands með bréfi dags. 28. september 2001, Hjörleifi Guttormssyni með bréfi dags. 28. september 2001, Kolbrúnu Halldórsdóttur með bréfi dags. 27. september 2001, Landvernd með bréfi dags. 28. september 2001, Náttúruverndarsamtökum Íslands með bréfi dags. 28. september 2001, Tómasi Gunnarssyni með bréfi dags. 20. september 2001 og SUNN, Samtökum um náttúruvernd á Norðurlandi með bréfi dags. 30. september 2001.

Skipulagsstofnun bárust svör og frekari upplýsingar frá framkvæmdaraðila í kjölfar umsagna, athugasemda og fyrirspurnar Skipulagsstofnunar með bréfi dags. 12. október 2001.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum hefur Skipulagsstofnun farið yfir framlagða tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun ásamt þeim umsögnum og athugasemdum sem borist hafa stofnuninni. Skipulagsstofnun fellst á tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun með þeim viðbótarupplýsingum sem fram koma í svörum framkvæmdaraðila, dags. 12. október 2001 og með eftirfarandi athugasemdum.

Framkvæmd og starfsemi sem henni fylgir

Vegir og efnistaka. Í tillögu að matsáætlun er gerð takmörkuð grein fyrir þörfum á vegabótum vestan Þjórsár. Í matsskýrslu verði gerð skýr grein fyrir öllum fyrirhuguðum vegaframkvæmdum framkvæmdasvæðum beggja megin ár, í hverju þær þurfa að felast, efnisþörf, efnistökusvæðum og áhrifum á umhverfið. Lega vega og efnistökusvæða verði sýnd á kortum/loftmyndagrunni.

Jarðstrengur. Í matsskýrslu komi fram fyrirhuguð lega jarðstrengs frá Sigöldustöð og mat á umhverfisáhrifum lagningar jarðstrengsins þar sem lagning hans er hluti framkvæmdarinnar.

Framkvæmdin í heild. Gerð verði grein fyrir hvort og þá hvaða áhrif af framkvæmdinni eru óafturkræf.

Aðrir kostir. Í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun er fjallað um valkosti í kafla 3. Í svörum framkvæmdaraðila við umsögnum og athugasemdum segir: „Tilgangur framkvæmdar er að veita vatni úr Þjórsá yfir í Þórisvatn og nýta fall Þjórsár frá Norðlingaöldu að Sultartanga. Landsvirkjun hefur á undanförunum árum kannað mögulega framkvæmdakosti með slíkt í huga....Aðrir kostir eru virkjun í farvegi Þjórsár neðan Norðlingaöldu, en þeir gera ávallt ráð fyrir Norðlingaöldulóni. “

Í matsskýrslu skal koma fram, í samræmi við tilgang framkvæmdarinnar, samanburður við framkvæmdakosti er nýta fall Þjórsár frá Norðlingaöldu að Sultartanga með virkjun í farvegi Þjórsá, ef ekki verður af Norðlingaölduveitu sbr. umsögn iðnaðar- og viðskiptaráðuneytisins.

Skipulagsstofnun telur ekki tilefni til að krefjast þess að framkvæmdin sé borin saman við aðra virkjanakosti utan Þjórsár eða fyrirhugaða Núpsvirkjun og Urriðafossvirkjun í Þjórsá þar sem þær eru sjálfstæðar framkvæmdir en ekki valkostir við Norðlingaölduveitu.

Tengdar framkvæmdir. Í matsskýrslu verði gerð grein fyrir tengslum framkvæmdarinnar og framkvæmdakosta við hugsanlegan 6. áfanga Kvíslaveitu, hvort og þá hvaða áhrif framkvæmdin kann að hafa á þá veitu. Líta verður svo á að einn þeirra kosta við nýtingu vatnsafls í efri hluta Þjórsár, sem til umfjöllunar hafa verið á undanförunum árum, sé 6. áfangi Kvíslaveitu og þarf því að gera grein fyrir áhrifum Norðlingaölduveitu á þann kost þó hann sé ekki á framkvæmdaáætlun Landsvirkjunar.

Í matsskýrslu verði umfjöllun byggð á grunnástandi á áhrifasvæði framkvæmdarinnar eins og það er. Við mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar verði m.a. byggt á reynslu af áhrifum Kvíslaveitna 1-5 á umhverfið þar sem þær framkvæmdir hafa m.a. haft áhrif innan friðlandsins í Þjórsárverum og óhjákvæmilegt er annað en að byggja m.a. á þeirri reynslu sem fyrir liggur um áhrif Kvíslaveitna 1-5 á umhverfið.

Upplýsingar um framkvæmdasvæði

Í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun er fjallað um skipulagsáætlanir í kafla 6.3. Í matsskýrslu komi fram samræmi við svæðisskipulag miðhálandis og breytingar sem gera þarf á því vegna Norðlingaölduveitu.

Í matsskýrslu verði gerð grein fyrir afstöðu sveitarstjórnar Gnúpverjahrepps og samstarfsaðila hennar til stækkunar friðlandsins í Þjórsárverum og áhrifum framkvæmdarinnar á þau áform.

Upplýsingar um umfang og áherslur mats á umhverfisáhrifum

Skipulagsstofnun lítur svo á að í matsskýrslu verði unnið úr þeim gögnum sem fyrir liggja sbr. kafla 6.6 í tillögu að matsáætlun.

Lífríki. Í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun er fjallað um lífríki í köflum 4, 5 og 6. Í matsskýrslu verði m.a. gerð grein fyrir eftirfarandi atriðum, sem fram koma í umsögn Náttúruverndar ríkisins, með tilliti til friðlandsins í Þjórsárverum og aðliggjandi svæða sem framkvæmdin hefur áhrif á.

1. Mikilvægi svæða sem fara undir vatn við lónshæð 575 m y.s. og annarra gróðurlenda, í fæðuöflun heiðargæsa í Þjórsárverum.
2. Gróðurlendum og beitarlöndum heiðargæsa og hve mikið þau munu skerðast.
3. Varplöndum heiðargæsar og hve mikið þau munu skerðast.
4. Þéttleika heiðargæsavarps í Eyvafeni, Hnífárveri, neðsta hluta Tjarnarvers og gróðri meðfram Svartá og í öðrum gróðurverum sem munu fara undir lón.
5. Áhrifum af stíflugerð á far heiðargæsar niður Þjórsá, þegar hún fer úr Verunum í ágúst.
6. Hlutfalli gamalla hreiðurstæða og nýrra í verum og gróðurlendum sem muni fara undir vatn í samanburði við önnur svæði í Þjórsárverum og gera grein fyrir hvert sé gildi þeirra í viðkomu stofnsins, sérstaklega þegar stofninn er í lágmarki.

Gera skal grein fyrir heildarstærð heiðargæsastofnsins í landinu, áhrifum framkvæmdarinnar á hann og hver áhrifin kunni að verða í ljósi áhrifa annarra virkjana á hann, sem framkvæmdaraðili vinnur að.

Gerð verði grein fyrir framkvæmdatíma, m.t.t. þess að umferð er bönnuð 1. maí - 10. júní um varplönd heiðargæsar innan friðlandsins. Greint verði frá áhrifum á framkvæmdatíma á fuglalíf, þörf á mótvægisáðgerðum og hverjar þær muni verða og hvaða áhrif þær muni hafa. Ef vegtenging verður frá Sprengisandsleið yfir stíflu við Norðlingaöldu við fjallvegi í Gnúpverjahreppi þarf að gera grein fyrir hvort aukin umferð kunni að hafa áhrif á lífríki Þjórsárvera og þá hvort og til hvaða mótvægisáðgerða verði gripið.

Gerð verði grein fyrir mögulegum mótvægisáðgerðum vegna þess votlendis sem muni fara undir lón.

Samfélag. Í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun er fjallað um samfélag í köflum 4, 5 og 6. Í matsskýrslu verði auk umfjöllunar um þróun ferðaþjónustu á undanförunum árum fjallað um framtíðarmöguleika í uppbyggingu ferðaþjónustu á svæðinu með og án Norðlingaölduveitu. Umfjöllun um ferðaþjónustu framtíðarinnar miðist við fyrirliggjandi gögn og áætlanir opinberra aðila og annarra, þar að lútandi. Fjallað verði um áhrif á útivist, ferðamennsku og ferðaþjónustu af vegtengingu frá Sprengisandsleið yfir stíflu við Norðlingaöldu, við fjallvegi í Gnúpverjahreppi. Áhrifasvæði

framkvæmdarinnar verði skilgreint með tilliti til ferðaþjónustu og útivistar.

Í athugasemdum áhugahóps í Gnúpverjahreppi um verndun Þjórsárvera er lögð áhersla á að áhrifasvæði Norðlingaölduveitu sé metið í heild af óvilhöllum aðilum, þar sem lögð verði á vogarskálar hagkvæmni orkuvinnslu annars vegar og sérstaða náttúrufars hins vegar. Í athugasemd Náttúruverndarsamtaka Íslands er bent á að mikilvægt sé að í umfjöllun um núll-kost sé framkvæmt mat á efnahags- og tilfinningalegu gildi svæðisins sem ósnortinnar hálendisperlu.

Í umfjöllun um núll-kost í matsskýrslu verði fjallað um þróun svæðisins án framkvæmda, með tilliti til sérstöðu svæðisins og náttúrufars og greint frá áhrifum núll-kosts á hagkvæmni orkuvinnslu, þannig að betur verði hægt að bera saman og vega og meta, framkvæmdakost annars vegar og þann kost að virkja ekki hins vegar.

Jarðmyndanir, landslag. Í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun er fjallað um jarðmyndanir og landslag í köflum 4, 5 og 6. Í matskýrslu verði gerð grein fyrir áhrifum allra framkvæmdaþátta á jarðmyndanir og landslag og bent á að birta til skýringar myndir t.d. af fossum við mismunandi rennsli í Þjórsá. Í umfjöllun matsskýrslu um landslag verði núverandi ástandi lýst og þeim breytingum, m.a. myndrænt, sem framkvæmdir kunna að hafa á það.

Samræmi við rammaáætlun

Greint verði frá því í matsskýrslu hver staða Norðlingaölduveitu er gagnvart Rammaáætlun um nýtingu vantsafls og jarðvarma.

Annað

Í matsskýrslu verði gerð grein fyrir losun gróðurhúsalofttegunda úr Norðlingaveitulóni. Einnig verði gerð grein fyrir kvikasilfri í jarðvegi á rofsvæðum lónsins, líkum á kvikasilfursmengun og nauðsyn vöktunar í því sambandi.

Í kafla um samráð vantar nánari áætlun um hvernig fyrirhugað er að standa að kynningu, álitsumleitan og samráði við vinnslu matsskýrslu, svo sem hvenær og hvernig gert er ráð fyrir að leita til samráðsaðila. Óskast hún kynnt Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum um tillögu að matsáætlun sem fyrst þar sem framkvæmdaraðili ætlar mjög knappan tími fram að því að áætlað er að matsskýrsla verði frágengin.

Hólmfríður Sigurðardóttir

Þóroddur F Þóroddsson

Afrit: Ásahreppur, Gnúpverjahreppur, Ferðamálaráð Íslands, Hafrannsóknastofnunin, Heilbrigðiseftirlit Suðurlands, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti, Landgræðsla ríkisins, Náttúruvernd ríkisins, Orkustofnun,

Samvinnunefnd miðhálandis, veiðimálastjóri, Þjóðhagsstofnun og Þjóðminjasafn Íslands.